

A „KELET” előfizetési díja:
Videkre postán vagy helyben házhoz hordva
Egész évre 16 frt.
Félévre 8 „
Negyedévre 4 „
Egy óra helyben 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik a „Kelet” mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Szerkesztői szállítás:

Főter 4-ik szám, hová a lap szellemi részét illik közlemények címzendők.

AZ ÉRTÉKESBB CIKKEK DIJAZTATNAK.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Hirdetési díjak

Határ határonkénti garmond sor vagy annak tere 6 kr.
Bélyegdi minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppellik Alajos Sadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Hasenstein et Volger (Wallisch, gasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau Budapest. Hasenstein és Volger hirdetés köv. irodája. Weiss Mór hirdetések felvételi irod. Bécsben Wollzeile 18. és Budapest Szevitakör 5. sz.

Nyitási díjak

garmond sora után 25 kr. ártandó.

Kiadó-hivatal:

(Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.)

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

1879. évi kilenczedik évfolyamára.

Midőn a „Kelet” kilenczedik évfolyamára lapunk tisztelt olvasóinak eddig tanúsított pártfogását kérjük, felmentve érezzük magunkat új program adása alól; úgy véljük, elég e tekintetben nyolezéves mulunkra s naponként hangoztatott elveinkre hivatkozunk.

A lap tartalmasságáról nagy számú bel- és külföldi, most még új kitűnő erővel szaporodó munkatársaink kezkeskednek s hisszük, hogy az új évfolyam alatt a „Kelet”-ben nemcsak külsőjére legnagyob, de egyszersmind a legértelmesebb komoly és nemes irányú vidéki lapot veendik olvasóink.

A „Kelet” előfizetési ára:

Egész évre 16 frt. Negyedévre 4 frt.
Félévre . . 8 frt. Egy óra 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Az előfizetési pénzek legelőszérűbben postaltalvánnyal a kiadóhivatalba Stein J. könyvkereskedésébe küldendők.

Visszaemlékezés külföldre.

Kolozsvár, 1879. jan. 10. X.

A stuttgarti és kolozsvári iparmuzeum.

A stuttgarti és kolozsvári iparmuzeum! Minő képtelen cím, mondhatnák olvasóim, a van és nincs egy rangba állítja. Igaz, ha azonban a van mellé azt tesszük, hogy lehet, mindjárt közelebb jár a valósághoz; ha pedig az erdélyi részek intelligenciája komoly elhatározottsággal a lehet helyett azt mondja, hogy lesz: akkor félig már meg is van. Persze mindezt csak képzeletben; de hová törpülne az emberi magasabb cél, ha nem özne ábrándok megvalósítását; hol volna az előhaladás, ha kifáradnánk megteremtésében annak, a mi még nincs; és hol volna az emberi élvezetek legmagasabbabbja, ha képzelgésünknek fellegek közé festett rózsás képeit sohasem bírónak a földre csalogatni?

A miig néhány hónapon keresztül németek, francziák, angolok, belgák kenyérrel ettem, köztük forgolódva is csak hazámban élttem s az ott élve látott szép valóságon építve hazámnak álmotám édes álmokat. A kis Kolozsvár képe ködbe burkolódva a gyárkémények füstjéből, utcái elárasztva gyorsan járókól blousos munkásoktól, zúgva a megrakott szekerek és a házakban erre-arra csörömpölő gépek zajától — a messzi távolba húzódt el előlem, de hogy valahol a földre szálljon, egyik lehathatóság eszközének, egy iparmuzeumnak felállítását valósággal nem sorozom a merész ábrándok közé.

Városunk lakossága már szinte meg van nyugodva végzetnek tartott hitében, hogy Kolozsvárnak nincs kereskedelmi és ipari jövője, ázsiai fatalizmussal nézik tehát iparának tönkremenetelét s a legszebb jövő, mit számára képzelni tudunk, nem áll egyébből mint, hogy valaha magyar Athenaeóv lehessen. Silány kost az anyagiakat tekintve. De hát miért e képzelődés? Nem volt-e Kolozsvár régen kinépes Kolozsvár és a keleti forgalom egyik nevezetese központja? Miért ne lehetne ezután? Miért? Erre senki sem tud felelni; a desperatio, a midőn baj mutatkozik, magyar divat s szinte jobban esik, ha képzeletben eltemetjük Kolozsvárt.

Hu ónámítás! A deás-aphaidai vasut tárgyában készült memorandum kitünteti, hogy Kolozsvár, ha akarjuk, ha nem, ez idő szerint is a legnagyobb forgalommal bír az összes erdélyi részekben, legtöbb szállítmánya van a vasuton s e tekintetben mindjárt Budapest után következik. Hát nem örvendetes és lélekemelő tény-e ez; nem elég bizonyosság-e arra, hogy városunk, mint az erdélyi részek szellemi és kereskedelmi központja szép és nagy jövő előtt áll? Nem szolgálhat-e ez nekünk hathatós buzdításul arra, hogy lankadatlan kitartással és erővel lássunk hanyatló iparunk

felemeléséhez és segitsük elő, miszerint Kolozsvárból erős és hatalmas iparos város lehessen, a mint azt helyzete és kedvező viszonyai meg is követelik.

Igen! Kolozsvárnak iparos városnak, az erdélyi résznek iparúzó tartományának kell lennie s e célra a többek között elkerülhetetlenül szükséges egy muzeumot létesíteni.

A semmiből való teremts kisss heroi-cus vállalkozások közé tartozik, de azért e nehéz munka is csak azoknak nem sül el, kik munkálkodni nem akarnak.

Iparmuseumot létesíteni sokféleképpen lehet. Legkönnyebb néhány millió felett rendelkezve a világlálatlason a szükséges cikkeket összevásárolni. A kiazonban ezt nem teheti, vagy összekoldulja a szükségességeket, vagy úgy cselekszik, mint a stuttgarti iparmuzeum.

Az elsőre nézve e sorok írója úgy vélekedvén, hogy egy tett többet ér ezer jó kívánságnál, a kéregetést a párisi kiállításon véghez is vitte, s ha nem is mutatkozik igen fényes eredménye a koldulásnak, a fáradsággal összegyűjtögetett tárgyak mégis elégségesek arra, hogy egy Kolozsvárt létesítendő iparmuzeum magját képezzék. E kéregetést az összes külföldi és belföldi iparosokhoz intézendő megkeresésekkel az „erdélyi részi iparfejlesztő egyesület”-nek lesz feladata tovább folytatni.

Ha azonban e kéregetés, a mint hinni is lehet, nem vezetne elégséges sikerre, akkor a stuttgarti iparmuzeum egyik talpraesett intézkedését kellend utánoznunk és ez által gyorsabban közelíthetjük meg a célt.

A stuttgarti iparmuzeum ugyanis a mellett, hogy muzeum, egyszersmind állandó kiállítása külföldi kitűnő ipartermekeknek. Ha most Kolozsvár városa egy csinos kis épületet szán e célra, egy válogatott külföldi cikkekből álló permanens kiállítás, maga lehetne az iparmuzeum. A mit kéregetéssel és megvásárlással anyagi erő hiányában megszerezni nem lehetne, meg lehet hozatni a kiállítás címén. Az egyes gyárosok mindig vannak valamely felesleges, talán épen drágaságuknál fogva elárusíthatatlan cikkeket birtokában, melyet a külföldön Klausenburg név alatt ismert keleti falunak bizonyára nem ajándékoznak el, ha azonban egy kolozsvári muzeum fedezné e cikkeket ide s visszazállítását költségeit, biztosítva a kiállító teljes tulajdonjogát és a tárgyak épségét, egy-két évi kiállításra csak azért is, hogy egy idegen területen híressé tehesse magát a gyáros, a szükséges cikkeket kétségtelenül kikölcsönöznék. A kiállítás tartama nem szólván határozott időre, hanem a kiállító tetszésére volna bízva, mennyi ideig hagyják itt cikkeiket, továbbá a muzeum tetszésétől tétetvén függővé, hogy mely cikkeket fogadtassanak el, ily módon Kolozsvárnak a stuttgarti mintájára egy állandó s mégis mindig változó szép kiállítása volna, mely nem csak közönséget vonzana városunkba, hanem az erdélyi részek összes iparosait finomabb izlésre oktatná s számukra kitűnő mintákat szolgáltatna.

Csak eltökéllett akarat szükséges és meg is lesz. Justus.

— Minthogy Tisza Kálmán miniszterelnök Andrassy Gyula gr. külügyminiszterrel hosszabb ideig értekezett Bécsben, a futárvonattal Budapestre utazott. Szapáry Gyula gróf pénzügyminiszter a kedvű kimenetel felé közeledő kölcsöntárgyalásokat folytatja s eddig visszautazott ő is Budapestre, hogy ott szombaton a pénzügyi bizottság első ülésén, melyben az 1879-iki költségelőirányzat tárgyalása kezdetét veszi, résztvegyen. Tegnapelőtt délután Szapáry Gyula gróf hosszabb ideig tartott külön kihallgatáson tett előterjesztést a költségének, az 1879 ki költségvetés felől.

— Minthogy Andrassy Gyula gróf külügyminiszter az eredeti dispozitóktól eltérőleg, csak későn érkezett meg Bécsbe, a Boszniát illető előterjesztésekre vonatkozó miniszteri értekezletek rövid időre elnapoltattak.

Külföld.

Törökország és Oroszország között a végleges béke, mint Konstantinápolyból jelentik, végre megkötetett. A mennyire az oroszok részéről előterjesztett javaslatból következtetni lehet, a porta helyzete végleges béke által semmiben sem fog

javulni. A konstantinápolyi kormány naponként új áldozatokat hoz, hogy a birodalom életét megbőszabítsa, ezáltal azonban annak életképességét ássa alá. Törökország az új békeszerződés által újabb terheket vett magára, s oly kötelezettségeket vállalt el, melyeknek nem képes megfelelni. Ezáltal Oroszországnak hatalmas eszköz van kezében új bonyodalmak előidézésére.

A „Times” jelenti, hogy Tottleben tábornok kijelentette, mielőtt az orosz török végleges béke meg lesz kötve és Podgoricza át lesz adva a montenegróiaknak, az oroszok Kelet-Ruméliát és Bulgáriát ki fogják irtani. Van oka hinni, hogy a végleges béke néhány nap múlva alá lesz írva.

Konstantinápoly török lakossága a soraiiban nagy jelentőségű mozgalom indult meg ujra: olyan természetű e mozgalom, mely minden eddigittől lényegesen eltér. Ugyanis állások vagy birtokaiknál fogva nagy tekintélyben álló hodság, ulemák és effendik a szultánhoz intézendő kérvényeket szerszertették, melynek másolatai meg vannak minden mecsetben — aláírás végett.

E petícióban az illetők kifejtik abbéli tapasztalataikat, hogy a szultán miniszterei nem képesek az országra hármlott nagy mérvű bajok orvoslására s arra kéri az uralkodót, hogy az ország gazdasági kormányzatát bízva becsületes és tanult külföldi államférfiakra, másképpen végveszélynek s végpusztulásnak megy elébe a török birodalom.

Ebben az a legnevezetesebb, hogy a török társadalom ezen mérvűd körében teljesen kizsúrtult az idegen, a külföldi, a „gyaur” iránti ellenszenv, — elannyira, hogy már most csakhis becsületes és tanult külföldiektől várják a megmentést a katasztrófától. — Ennyire vitte, akarva, nem akarva, a török társadalom felvilágosodását a nyomor s a saját benszült államférfiak gazdasági kudarcairól tett keserű tapasztalatokról. „A nyomor győzelme ez az elidőletlen” — jegyzi meg erre a „P. C.” konstantinápolyi levelezője.

De ezaiatt csak tovább foly a török kormány keblében a hagyományos intriga. Szaid yasa, a szultán legújabb kegyence, sorba száműzött azokat, kiknek befolyásától félti állását.

Igy Szavfet pasa, a volt nagyvezér kinevezetése párisi követté, nem egyéb, mint tisztességes száműzetés.

Mohamed Rusdi volt nagyvezér színtén kinevezetése Szaid kormányzóknak — Brusa-ba. De a kinevezett azt felelte a „megtiszteltetésre”, hogy ő csak erőszaknak engedre, fog kilépni lakása küszöbén. Erőszakhoz azonban nem mernék nyulni Szaid pasák, mert erős visszahatástól tartanak.

Ahmed Tefyk pasa, a volt miniszterelnök s képviselőházi elnök Angra tartomány kormányzójává nevezetett ki. — Námnyk pasát, szintén volt kormányelnököt Bagdadba nevezeték ki ugyancsak kormányzóknak, de ez feltételekhez kötötté az állam elfogadását, nevezetesen ahhoz, hogy a portától függetlenül létesíthesse a szűkebbeknek mutatózó közmunkákat; külföldi mérnököket hozathasson a porta belezsolása felül s egyuttal bírja a katonai parancsnokságot is a tartomány összes csapatai fölött. A portán azonban megszeppentek az ilyféle „alkirályi” állástól s nem fogadják el a föltételeket.

Egy Szaffeddin affendi nevű liberális és tanult férfiut, kinek agitatóitól félték, elküldték Kadinak — Aleppob a. Tehát eltávolítva minden jóra való elem — Mitháddal együtt.

A porta helyzetéről írják a „Presse”-nek Konstantinápolyból, hogy az anyagi nyomoruság ott ugyan igen nagy, igaz, hogy a szultánnak magát Európában minden áron fónn kell tartania, mert egy szultán Brüsszában a mekkai seik aspirációit és a mohamedánok vallási reformterveit az Eufrát és a Vöröstenger közt kétségtelenül aggodalmas módon fölkeltené. De épen mivel a szultánnak Stambulban kell maradnia, a porta mindent meg fog tenni, hogy a Bosporust ne kelljen átépítenie. Ha a pénzügyi nyomoruság ugyan államveszélyessé válnék, kölcsönökhöz fognak nyulni és szükség esetében valamit elzálogosítanak az angoloknak, ha Cyprusz átengedése nem volna elegendő.

De politikai tekintetben sem oly kétségbeesett a porta helyzete, mint Európában általán hiszik. A porta ugyanis az Adria és a Pontus közt 300.000 jól fölfegyverzett (?) katonával rendelkezik, azokon kívül előmunkálatokat tesznek, hogy Dri-

nápoly és Konstantinápoly közt néhány Plewnát állítsanak föl.

A portánál azt hiszik, hogy a béke fontartása csakis Oroszország jövőndi magatartásától függ. Ha az európai hatalmak, mindenekelőtt Ausztria-Magyarország és Angolország a berlini szerződés megtartásához ragaszkodnak, Oroszország áprilban Ruméliát és Bulgáriát bizonyosan kifogja irtítani, különben új hadat kellene jizennia Törökország ellen.

Minthogy a porta biztosan hiszi, hogy ily esetben Angolország részéről több mint egy erkölcsei támogatásban fog részesülni, csak arról van szó, hogy Ausztria-Magyarország, Görögország és Románia jóakaró semlegességre indíttassanak. — Ausztria-Magyarországnak — így számítanak a portán — meg kell oldani a souverénitás kérdését Bosznia fölött jusqu'au dela de Mitroviza s nem volna lehetetlen a habsburgi monarchia occupatónális politikájának a létező nehézségeket elhárítani. Görögország Janina nélkül is meg fog elégedni, Montenegrot a legvégső szükség esetén az albáni ligának engednék át és Románia a nélkül se barátja Oroszországnak.

A tatár lázadás. A december hó elején Kazan kormányzósz lakóai közt kitört lázadás okairól írják a „Pr.”-nek, hogy akormányzóság tatár községeibe vörös keresztű gyűjtő perselyeket küldtek s elrendeltetett, hogy azokba beteg és sebesült orosz katonák részére adakozásokat vegyenek föl. Továbbá elrendelték a hatóságok, hogy valamennyi tatár falu minaretjein harangok alkalmtatassanak fontos alkalmakkor és szerencsétlenségek esetén való jeladásra. A tatárok erre föllázadtak s mindenekelőtt valamennyi hivatalos okmány, adóiv stb. elpusztítottak, az orosz községi hatóságok elhajítottak s néhány tatár állítattatott föl helyettük. A tatárok azután adómenteseknek és az orosz kormánytól függetleneknek jelentették ki magukat. A lázadók ellen küldtek egy zászlóaljot, de ez semmit se bírt elvégezni s nagyobb haderőnek kellett actióba lépni a kazani kormányzóval élén. Körülbelül 200 kolompós elfogatott s mindenekelőtt testileg megfenyítettet. A tatárok hir szerint panaszoló küldtetséget küldötték Szt-Pétervárra a csárhoz.

Az afghan háboru.

Quettából jelenti a Daily Telegraph jan. 5-éről: Chamanból jelentik, hogy a brit előőrsek szemügyre vették az ellenséget. Tegnap tízenként mértföldet haladtunk előre. Kandahartól csak három napi járásnyira vagyunk.

Jellalabadból pedig a következő tudósítást közli jan. 3-áról: Syud Mahamood Badshah ide várják a jövő héten Konárból. Ezen főnök megjelenése nagy fontossággal bír, mert nagy befolyása van a bajouri, diri és chitrali kánaságokban.

Azt mondják, hogy Jakub kánnak nincs nagy befolyása Kabulban és szintén menekülni készül, valószínűleg Herat felé.

A kabuli csapatok nem ismernek urat, és a polgári lakosság is zavarodni készül.

Az indiai alkirály jelenti jan. 3-káról Roberts tábornok tíz mértföldnyire haladt előre a Khost felé; a vidék hegyes- völgyes, de alkalmas a lovasság előhaladására. Minden nyugodt, a lakosság látszólag békés. Durdin Naib még mindig Khostban van.

Wali Mahomed irt Roberts tábornoknak és följárlotta szolgálatait. Őt őrizet alá helyezte Jakub kán, de meg akar szökni Kurrumba; azt mondja, hogy az emir Szt.-Pétervárra futott. A csapatok, nevezetesen a ghilzaik szöknek; ezek és Jakub kán nem bíznak egymásban.

Stewart átkelt a Gwajahn, hadoszlopa legnagyobb részével, Biddulph is átkent a Kojuk szoroson. A nép és a főnökök általában kárboztatják az emirt az orosz missió befogadása miatt, mert megszegette vele a hátságot.

Néhány szó

a Szamosvölgyi-vasut érdekében.

(Kolozsvár város memorandumja.)
(Folytatás.)

De nem sokkal előnyösebb a csatlakozás a vegyes vonatokkal sem, miután a vegyes vonatoknak is Nagy-Várad, Gyula-Fejérvár és később Tömösnél fontosabb csatlakozásai vannak, és lesznek, mint az apahidai leendő, és nem hisszük, hogy a vegyes vonatok menetrendje a Szamosvölgyi vasut menetrendéhez simulna; feltéve tehát, hogy a jelenlegi menetrend megmarad, té-

len át a direct csatlakozás Pest — Kolozsvár és Kolozsvár — Pest felé, még a vegyes vonatokkal is, ép oly lehetetlen, mint a személy vonatoknál egész éven át. A Pestről jövő vegyes vonat csak délután 3 óra 53 perczkor; a Pestre menő vegyes vonat pedig már délelőtt 10 óra 51 perczkor érkezik Apahidára, ha tehát az elsőhöz csatlakoznék a Deésre menő vonat, úgy nappali idejének vége még ott éri Apahidán, hogy pedig a Deésről jövő vonat csatlakozhassék a Pest-felé menő vegyes vonathoz, Deésről legkésőbbben 7 órakor kellene indulnia, de a vasut specialis berendezése miatt p. o. januárban legkorábban csak 7 óra 30 perczkor indulhatna.

Ezen számítások mellett figyelmet kellett fordítani arra, hogy az apahida-deési vonat menetrendje, miután előre láthatólag tisztá személy vonatok nem lennének, tartozkodások nélkül három órát tenne és hogy Apahidán a csatlakozás és kezelés miatt a Szamosvölgyi vonatra mindig egy órával előbb kell Apahidára érkeznie, mint a fővonal vonata, illetőleg ez utóbbi után egy órával későbbben elvonulnia.

Mindezek mellett a késésekből eredhető és legtöbbszörre a féli hónapokba eső kellemetlenségeket nem is vettük számba, valamint azt sem, hogy ezen hátrányok a Szamosvölgyi vasut tovább építése esetén még aránytalanul növekednének.

Be van bizonyítva tehát, hogy a Kolozsvárra menő, vagy a Szamosvölgyi vasuton, onnan jövő utasok a személy vonatoknál absolute, a vegyes vonatoknál csak télen Apahidán meghálí kényteleníttetnek, pedig erre Apahida, ha új építkezések történnék is, nem alkalmas hely, míg Kolozsvárt az utas kényelmet, szorakozást talál, és a várakozás ideje alatt esetleg dolgait végezhetné. De bár mint változókk is a fővonalmenetrendre a Szamosvölgyi vasut előnyére, ezen előny állandósítására garantált szerzeni nem lehet, és ha így a csatlakozások ismét valamikor lehetetlenekké lennének, előállhatna azon eset, hogy a fennjelzett viszonyosságok megszüntetésére a vasut üzletét a költséges éjjeli közlekedésre be kellene rendezni.

Hogy a vonalon történendő személyforgalmat Kolozsvár közt egy részt Szamosujvárra, Beszterce, Décs közt, másrészt az apahidai csatlakozás lehetetlenné teszi, az ép most felhozottak fényesen igazolják; ugyanezen hátrány mutatkozik a teher forgalomnál is, mert az áruk késleltetésének, mi különösen élő állatoknál, vásárok és határidő biztos áruknál tetemes károkat okozhat. Ezért, és mert nem hisszük, hogy igen sok kolozsvári lakos akadna, kinek kedve lenne Szamosujvár vagy Décsre jutathatás céljából Apahidán éjjeleket töltöni, állíthatjuk, hogy a Szamosvölgyi vasut tervezésénél a leglényegesebb helyi érdekek hagyattak számításán kívül; elé fog állani azon komikus eset, hogy a kolozsvári ember saját szekerén fog a Szamosvölgyi vasut vonata mellett haladni, és a Pestre vagy Bécsbe szánt vágó marha azután is csak úgy fogna Apahidára vagy Kolozsvárra gyalog hajtatni, mint az ma is történik.

Ezen meg nem cáfolható bizonyítékok mellőzése céljából föl lehetne tán hozni azt, hogy e bajon segíte leendő az által, ha a Szamosvölgyi vasut egész vonatai bemennének az állam-vasúton Apahidáról Kolozsvárra, illetőleg itt várassék be a csatlakozó fővonal vonata.

Ez által kétségkívül, de csak a személyekre nézve, lenne megoldva a kérdés, és itt is, csak úgy, ha annak gyakorlata állandóan biztosítható lenne, mert a fővonal, különösen ha valami pressiót kellene gyakorolni a szárnyvonalra, az engedélyt megtagadhatná. Ez előállhatna p. o. azon, ugyan távolról sem kívánt eshetőségnél, ha az államvasut ismét egy magántársulat tulajdonába menne át. De föltéve, hogy a szamosvölgyi vonat bemenne Kolozsvárra, akkor az apahidai-kolozsvári vonal rész után eső díjakat a fővonal szedné, miből ismét a két vasuton történendő szállításhól eredő több költségek származnának, és a mellett az apahidai állomás tervezett nagyobbodásán kívül még Kolozsvártt is pótló építkezések kellene létesíteni.

Ezen combinatio emlékeztet bennünket a Tiszavidéki és osztrák állam-vasút közti viszonyra. A Tiszavidéki vasút személyvonatai az osztrák állam-vasút vonalain Czegléről bemennek Budapestre; a Tiszavidéki vasút egyik legnagyobb hátránya épen abból folyik, hogy vonalát nem építhette ki Czeglétől Budapestig, mely legjövendőbb része lenne; ezen vasút, most már csak azon esetben üzhetne önálló tarif politikát, és tetemesen emelhetné a jövedelmét, ha az állam tulajdonába átmenne, ennek meglevő vonalát a direct budapesti forgalomra felhasználhatná. De végre ne feledjük el, hogy a Szamosvölgyi vasútcasak a befektetendő tőke biztos jövedelmessége mellett jöhet létre, és hogy a társulatnak igyekeznie kell jövedelmét szaporítani és vonalának nagyobb forgalmi központba szakadás által üzleteinek mindenkor nagyobb önállóságot biztosítani.

Mindezen előadottak után csak a kolozsvári csatlakozást pártolhatjuk.

Kiket azonban értekezésünk első része meg nem győzött volna, azok tekintés az alább következő számokkal érveléseinket.

A Szamosvölgyi vasút kiépítése Kolozsvárig mindenek előtt a részvényesek érdekében áll.

Ennek első indoklását épen azok adják, kik a kolozsvári csatlakozást a nélkül, hogy csak meg is kísérelnék azt tervezni, csak azért vélik mellőzendőnek, mert az állam nem engedné át az apahida-kolozsvári vonalból eredhető jövedelmet. Ha egy részt ezen aggodalmat fennebbi czáfolatunkkal eloszlatunk, ugy másrészt épen ezen aggodalomban rejlik annak valószínűsége, hogy az apahida-kolozsvári vonal rész még is igen jövedelmező lehet.

És ugyan is leend, mert a Szamosvölgyi vasuton szállítandó személyek és áruk legalább $\frac{3}{4}$ része az apahida-kolozsvári vonalrész nem kerülhetné el, és csak a brassói viszonylatban futnának Kolozsváron át három mértfölddel többet, mint Apahidán át, mely mind két körülmény szintén előnyösebb a társulatra nézve, mert az ebből folyó jövedelmi többlet a társulat javára esnék a nélkül, hogy jogosult lenne azon állítás, hogy a brassói (kőzmű áruk) szállítása ez által csökkenni fogna. A részvényesek érdekében épen kívánatos lenne, hogy azon vonal melyen a legtöbb áru elkerülhetetlenül áthalad, minél hosszabb legyen. Példá erre a m. állam vasutak 16 mértföld hosszú pest-salgó-tarjánai vonala; ha ezen vonal rész.p.o. csak fél olyan hosszú lenne, ugy a m. állam vasutak összes jövedelme rendkívül kedvezőtlen eredményt mutatna, mert ezen vonal legjövendőbb része a m. állam vasutaknak.

Ha a Szamosvölgyi vasút kimutatott jövedelme az apahidai alternatívánál biztos, ugy az a kolozsvári alternatívánál még biztosabb lesz és pedig annál nagyobb mérvben, minél hosszabb (bizonyos határig) az apahida-kolozsvári vonal rész.

Egy vasút jövedelmezősége rendes viszonyok között a rajta szállított áruk mennyiségével egyenes arányban, a befektetett tőke és az önkezelési költségek nagyságával megfordított arányban áll. Ha a Szamosvölgyi vasút Apahidától Kolozsvárig építtetnék, ugy ezen részbe befektetendő tőke aránylag csekély lenne, mivel technikai nehézség nincs és bizonyos tételek: ugy mint nagyobb hidak, magas építmény, forgalmi eszközök stb. kiadása semmivel sem szaporíthatnák, az önkezelési költség aránylag csekély lenne, mivel a vonalrész hozzá toldásával a vasút központi, igazgatási költségei nem növekednének, a terep- és talajviszonyok igen kedvezők, és végre az összes vonal épen azon részszel hosszabbodnék, melyen a legtöbb elegysúly mozog.

Ezekből elméletileg is kitűnik, hogy az apahida-kolozsvári vonal hosszegysége jövedelmezőbb lenne mint az egész Szamosvölgyi vasút hosszegysége. Most lássuk gyakorlatilag:

Egy alábbi költségvetés alapjául fölvevük azon esetet, hogy a Szamosvölgyi vasút a helyett, hogy Apahida közelében átszelné a folyót, folyton a Szamos balpartján maradjon, és a kolozsvári szőlők aljához simulva a Nádas-fürdő közelében a m. állam vasut kolozsvári pályaudvarába szakadjon. Ez által a Szamosvölgyi vasút legfeljebb 11 kilométerrel (circa $1\frac{1}{2}$ mértfölddel) megtoldatnék; Apahidán legfeljebb megálló hely lenne; ép ugy lehetne megálló helyet a kolozsvári szőlőknek az úgynevezett „Posta-berek” mellett létesíteni, mely utóbbi kedvezmény elérhetőse céljából az érdekelt szőlős gazdák bizonyosan méltányosabb ár mellett fogják átengedni a vasúthoz szükséges területet, sőt talán hajlandók lennének még nagyobb áldozatokat is hozni.

A kolozsvári pályaudvar szükséges meg-

nagyobbításért nem számítottunk semmi költséget, mivel az apahidai pályaudvar elmaradván, ennek költségei a kolozsvári pályaudvar javára esnek.

A költség kiszámításánál az lapahidai csatlakozás érdekében kiadott deési emlékiratban foglalt egységtételekhez szorosan ragaszkodtunk, a nélkül, hogy azokért felelősséget vállalhatnánk. Ez által könnyebben összehasonlítható a hozzá toldandó vonalrész, a fővonal költségeivel és jövedelmével.

(Folytatjuk.)

BELFÖLD.

Abrudbánya, 1879. jan. 8.

Tekintetes Szerkesztő ur!

Egyleteink közül a mi (Fájdalom nincs nagy számban) a polgári olvasó-kör az, mely még egy kis életjelt ad maga felől a társadalmi életünk egyhangúságát megvidítja; ugyanis folyó hó 6-dikán szerett elnöke Molnár Albert ur, egy rendkívüli közgyűlést hívott egybe, s így, midőn a szép számmal egybegyűlt tagok megjelentek, elnök a gyűlést szokatlan, emelkedett beszéddel megnyitván, bevezetéstől felolvasatott a kör tagjai által, szeretettel képviselőnk Hegedűs Sándorhoz intézett tájékoztató levelet, melyben kinyilatkoztatjuk, hogy az újév kezdetén is egy szívvel s lélekkel övéi vagyunk; erre Hegedűs Sándor levele olvasatott fel, melyben megköszöni a kör egyes tagjainak megemlékezését, a mit egy hosszantartó élnzés követelt.

A közgyűlés ezt követőleg elhatározta, hogy a farsang alatt egy bál fog rendezni saját könyvtára gyarapítására, s rendezőkül megválasztatták Székely János a kör jegyzője, Miskó József, Bartalics Mihály és Némethy Mihály urak.

Egy utal megusom a t. szerkesztő urnak, hogy a szomszéd nagy községben Verespatakon csak a mult napokban folyt le a tiszti személyzet választása t. Fikker Ferencz szolgabíró erőlyes vezetése mellett a következőleg ejtett meg: Községi bíró Ebergényi Dénes, közgyám és albiró Bitai Péter, körjegyző Popescu Amos, pénztárnok Vlád János, rendőr Jánky András, aljegyző Gruber Sándor, adószedő Csora Sándor.

Mi szomszéd város lakói csak örvendhetünk a szerencsés választáson; mert meg vagyunk győződve, hogy a megválasztott tiszti személyzet választásának érdekét a község jóllétét tekintve, Abrudbánya városával egyért küzd.

sz . . .

TÖRVÉNYHATÓSÁGOKBÓL.

Torda-Aranyosmegye közigazgatási bizottsági gyűlése.

A f. hó 8-án megtartott közg. bizottsági gyűlést főispán br. Kemény György megnyitván, mindenekelőtt alispáni helyettes és főjegyző Rádiger Béla terjesztette elő a megye mult félévi közigazgatási állapotáról kimerítő jelentését a melyből megynék administratív élete rövid jellemzésül a következő főbb vonásokkal emelem ki: A mult év jul. 1-től decz. 31-ig beadványi jegyzőkönyvre jött 3795 ügydarab, a melyek mind el-látást nyertek, kiadott vadászjegy a 12 ftr-sokból 37 db, a 6 ftr-sokból 1 drb, a 2 ftr-sokból 36 db; külföldre szóló utlevél kiadott 19 egyénnek. Bizottsági közgyűlés előtt tárgyal-tott 240 drb, a közg. bizottság előtt pedig 691 ügydarab . . . Tüzeset a mult félévben 7 fordult elő, 1203 ftr érték esvén a tűz martalékául. A személy- és vagyonbiztonság nagyobb mérvben megtámadva nem volt. A keblbi pénztári kimutatás szerint a javadalmazási alap tett 18136 ftr 26 krt, kiutaltatott ebből 17838 ftr 39 kr. s így folyó évre állott maradék 297 ftr. 87 kr. Az utmegváltási alap tett 3149 ftr 66 és fél krt, ezen alpból kiadott 2068 ftr 29 kr, maradék 1081 ftr 31 és fél kr. A közigazgatási letéti alap tett 3851 ftr 2 krt, kiutaltatott 2411 ftr 34 és fél kr, maradék 1439 ftr 67 és fél kr. A realskolai alap tesz 5952 ftr 53 krt. A megyei közp. börtönben a mult egész évben bebörtönözve volt 171 férfi és 23 nő.

A helyesléssel fogadott főjegyzői jelentés után, Szentspáli J. közg. bizottsági tag tett a gazdasági szakosztályi részéről jelentést a törvényhatóság területén a mezőgazdaság és az ezzel összeköttetésben álló háziipar mikénti állásáról, a melyet a jövő alkalommal közlünk.

Az árvászeki elnök jelentése szerint a mult évben bejött összesen 7020 ügydarab, a melyek mind elláttattak. A mult évben gyásmság alatt volt 7942 egyén, felszabadult 265, s így a f. év elején létszám 7677, a gondnokoltaké pedig 40. Az árvák és gondnokoltak vagyoni viszonyait illetőleg: az egyes árvai pénztár a f. év elején tesz 25879 ftr 24 és fél krt, az összesített árvai pénztár pedig 35340 ftr 19 kr.

Főorvos dr. Harmath Márton mult decz. havi jelentéséből megemlítem, hogy a ronesol toroklob szorványosan Tordán, Örményesen, Harasztosan, Ar.-Rákoson és Várfalván előfordult, de járvány alakot sehol nem öltött, különben a közegészségi állapot általában véve kedvező volt.

Az adófelügyelő jelentése szerint a mult évi nov. végén kimutatott adóhátralék tett 230.156 ftr 85 krt; ebből decz. hóban különböző czimen töröltetett 1816 ftr. 77 kr; volt tehát behajtandó tartozás 228.340 ftr 8 kr. Erre mult év decz. hó-

ban befizetett készpénz 73.337 ftr 7 kr, maradt a f. évre átmenőleg hátralék 155.003 ftr 1 kr. Ha az 1877-ik év decz. havi befizetést, mely tett 71.555 ftr 43 krt, az 1878-ik év decz. havi fizetéssel 73.337 ftr 7 kr egybeahasonlítjuk, mutatkozik kedvezőbb havi befizetés 1781 ftr. 64 kr; ellenben ha az 1877-ik jan. 1-től decz. végig terjedő befizetést 364.916 ftr 48 $\frac{1}{2}$ krt az 1878. évi fizetéssel 349.162 ftr 6 $\frac{1}{2}$ kr. egybeahasonlítjuk, mutatkozik a mult évre kedvezőtlenebb eredmény 15.654 ftr 42 kr.

Nagy érdekeséget keltett kir. tanfelügyelő Moldován Gergely által a megye mult évi tanügyi állapotáról szerkesztett táblás kimutatás előterjesztése, a melyből teljes megnagyvált volt merithető az iránt, hogy Torda-Aranyos megye tanügye a folytonos haladás útjára tért.

A tanfelügyelői kimutatásból figyelemre méltó adatok gyanánt kiemelem a következőket: A megyében a mult évben volt községi iskola 26, felekezeti 179. Tanköteles gyermek 6—12 éves 11724, 13—15 éves 5316, összesen 17040. Elemi iskolába járt fiu 5160, leány 3674, összesen 10234; ismételő iskolába járt fiu 739, leány 557, összesen 1296. Felsőbb nép- vagy polgári iskolába járt fiu 54, leány 15; magán intézetbe fiu 1, leány 11; középtanodába csak fiu 133. Az iskolába járók főösszege volt 10344. Iskolában nem járt fiu 3113, leány 3583. Az iskolába járók vallása névbe: r. kath. 423, gr. kath. 4541, gr. keleti 2550, helv. hitv. evang. 1832, ágostai h. evang. 20, unitárius 960, zsidó 18. Nyelvre névbe: magyar volt 3244, német 2, román 7098. Az iskola növendékei közül télen-nyáron járt iskolába 8163, csak télen 2181. A mulasztási napló ki- vonata szerint a mulasztók közül megbüntetett 602, felmentetett 7434. Az iskolából kiléptek közül jól tudott olvasni 452, olvasni és írni 1509. Volt képesített tanító 66, nem képesített 140, rendes tanító 200, segéd 6. Az iskolák tanítási nyelve 66 magyar, 136 román, 1 német, 2 vegyes. Az iskolák évi jövedelme készpénzben 39104 ftr, terményekben pénzértékre véve 1584 ftr. Az iskolák évi jövedelme: származik az ingatlan vagyonból, melynek értéke 12425 ftr, jövedelme 963 ftr; származik tőkepénzből; melynek összege 11566 ftr, kamatja 1240 ftr. Az iskolák jövedelme tandíjból 2476 ftr; származik ez továbbá állami segélyből, mely tesz évenként 8699 ftrtot, a községi segély tesz 5859 ftr., az egyházi segély 8093 ftrtot, egyébforrás útján bejött 13358 forint.

Mint utolsó szakreferens Csakme B. királyi ügyész feléves jelentéséből kiemelem, hogy a bűntető téren tapasztalható gyors és szigorú eljárás következtében a megye területén a bűnesetek száma nem csak a kisebb, hanem a nagyobb bűnesetekre nézve is apadt, mit tanusít az is, hogy a lefolyt fél év alatt nagyobb fontosságú bűncselekvény egyetlenegy t. i. egy gyilkossági merénylet fordult elő. A lefolyt félévben a kir. törvényszéki börtönben vizsgálati fogoly volt 59 férfi, 9 nő. Elítélt volt 137 férfi és 12 nő, kik közül maradt az év utolsó napján 55 férfi és 6 nő. A vizsgálat alatt állók élelmessége kiadott 358 ftr 30 kr., az elítéltek élelmessége pedig kiadott 1172 ftr 90 kr.

Ülés vége d. e. $\frac{1}{2}$ 12 órakor.

Torda, 1879. január 9.

N. A.

TANÜGY.

Kolozs, jan. 9. 1879.

Kolozs tanügyi előhaladása.

A népoktatást illetőleg tegnap délelőtt itt említést érdemlő ünnepély folyt le. Ugyanis a helybeli görög nem egyesült anyaszentegyház tagjai szentelték fel azon iskolát melyet a mult évben építettek saját erejükről erélyes fiatal lelkesítő Csoritya Todor és Kecskés János egyházi gondnok vezetése alatt. A tágas tanteremben, a felszentelés után, közébed volt, hol a felekezeti mindkét nemű hallgatókon kívül jelen volt a város értelmiségének nagy része, magyarok is valláskülönbség nélkül s testvériesen mulattak szinte reggelig. Voltak idegenek is Kolozsvárról az egyház esperese, közöhadsergelei s honvéd lelkészek a karai és más vidéki román lakosok. Az iskola-tanító és tanoncok azonban még hiányoztak, a tanító azért, mert a nép által megválasztott felsőbb helyi nem fogadtatott el, mint nem képzett ember; a tanoncok, mert a járványos torokbetegség miatt be van tiltva az iskolabjárás.

Más vallás felekezeteink is szép munkásságot fejtettek ki a lefolyt fél év alkotmányos időszak alatt. Ugyanis az ev. ref. anyaszentegyház szép köziskolát építtetett, képzett tanítót állított be s tanuszerekkel is jól el van látva az iskola. A rom. catholicusok is elnyerték sajátokul a kir. kamara által épített a fenntartott iskolahelyiséget és templomot az államtól, most szakértő tanítót tart s ezenkívül a régi énekvezetői telekre leány-iskolát is építtetett; de itt tanítói fizetése elegendő alap nem levén, a tanítás még nem kezdetett meg; de e czélra foly az adománygyűjtés, mult év júniusába itt járván Fogarasi Mihály püspök ó excollektájára, mind ő, mind Zabulik Sándor, mint Duha ltre karai birtokos ur szép ajándékok tettek s mások is adakoztak a hívek közül. Mindezek azonban nem elégítik ki még a nép érdekeit, egyesülni kellene az öt keblbi egyháznak s bár polgári iskolát hozni létre. Fájdalom azonban ennek sokaknak.

dály állta s állja még utját! Jegyzőkönyvileg szép határozataink léteznek: de a végrehajtás eddig még lehetetlen volt. . .

Székely bánjattái.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Saissy Rousseauról.

I.

Vasárnap szép közönség gyűlt egybe meghallgatni Saissy ékeesszól előadását a XVIII. század e legnagyobb agitator szelleméről, kit születése, élete, szerencsétlensége és rajongó természete egyenesen arra nevelték, hogy a forradalmi eszmék hirdetője legyen.

Rousseau született 1712-ben Genfben. Születése anyja életébe került. Tehát mindjárt élte kezdetén anyja nélkül, kalauz nélkül, önmagára hagyva, mert atyját munkájáért elfoglalta, magát nevelte. Különcz fogalmai, veszélyes hajlamai, rakoncátlan vérmérséklete magára valának hagyva. Saissy e mozzanatot igen helyesen fontos, döntő befolyásnak tartja Rousseau első ifjúságára. 8 éves korában egy metszőből kerül mint inas; itt bántalmazták, megszokik; megkezdő a nyomor iskoláját. Forrongó lelkében magasztos álmak ébredtek. Kálviziönyei a legdrágább, leglealásabb szegénységre kárhoztatták. Ime az ellentét: a forradalom csirája. Ö maga írja a „Confession”-ban, hogy mindenütt járt-kelt; ha egy-egy kastély előtt járt, azt hívő, hogy a boldogság ott lakik; lelke zengő, dallamos volt; csodálkozott, hogy sehol sem értik meg: holott oly szépen dalolt. Ekkor a csatagoló suhanzott ímezésénja, megzsereti Warrens asszony. E nő fia, a bölcselkedés által megmontott, minden nagy erényt kigunyoló lény volt, ki azt hívő, hogy az erény csak emberi gyöngyöcs, bátorság-hiány. Eldobta a nőiség bájait: a szemérmét. Ime, ilyen volt Rousseau nevelője. Ekkor áttérítik a katolikus hitre, az áttérítés bére 20 franc vala. „Ez egy rabló műve volt”, mondá később R. Ezután e búszke szellem lakáj, szolga lesz. Elűzik. Warrens újra kegyébe fogadja; rá veszi, hogy menjon Anceybe, a pap-növeldébe; szerzetesnek szánta. Itt igen ostobának hitték. R. zenét tanult. Hangversenyt ad Lausanneban; jutalma macska-zene lett. Ekkor Chambergbe megy Warrenshez. Ekkor adja fejét tanulásra. Tanul latin, zenét, orvosi tudományt; képzett beteg lesz. Ezután tanítanak szegődik; tanítványa anyjába bele szeret és viszonyt sző a korcs-mabeli leánnyal. Gyermekai születnek; ezeket lelenczházba adja. Idáig élte csupa gyengeség, bűn, tévelygés; semmi sem sejteti a későbbi moralistát, ki Emilt írja. Hiszen ő maga sem értő önmagát. Maga mondá: mindent éreztem, semmit sem értettem. Épen ezért lesz ő feje azon iskolának, mely azt tanítja, hogy az emberi szív jó, csak a társadalom rossz. Saissy ezt legnagyobb tévedésnek tartja; meri a szív a jó és rossz iránt egyformán fogékony. R. a legzaklatotabb lelki állapotok rabja. Ezer dologba fog, semmit sem végez. Mint maga mondja: egy sziklát szeretne földönteni, hogy lássa mi van alatta. Mint zenész a hangjegyírásnak egy egészen új nemét, a számokkal jelöltet találja föl, mely találmánynak hasznát más vevé, de az akadémia elutasítja. Ezután Montaiquet Velenczébe kíséri, majd Párisba megy.

Ekkor lép először hozzá méltó emberek kö-zé. Páris előkelő jellemével 38 éves korában ismerkedik meg. Egy előkelő hölgy, Mme Dupin titkára lesz, ki ajánlja Mme Epinaus asszonynak. E nő megkedveli e rendkívüli embert, kiről azt írja, hogy bókokat mond a nélkül, hogy udvarias lenne; szellemes, mikor beszél, szép embernek látszik. Ekkor fontos mozzanat emelkedett R. életében: a dijoni akadémia következő jutalom tétel-e: A tudományok és művészetek új haladása van-e befolyással az erkölcsök megmontására vagy javítására? Diderot buzdítá R.-t, hogy pályázzék. R. előadma nézeteit, hogy ő a polgárodás haladásának kártékony hatást tulajdonít, ő az újabb műveltséget el-ítéli az erény, a szív, a tiszta természetes érzelmek nevében. Diderot kifejezte azon meggyőződését, hogy e nézetten senki sincsen. R. azt felelte, hogy a kérdésre az állít felelet a szamarak hídja. Bámulatos felfogás! Paradoxonnal fegyverkez föl; de logikus a kivitelben, szerinte a tudományok és művészetek kiforgatták az emberi természetet, mely alakjában jó, mestertől gápezet rabjává tévők, az értelmet a romlottság fedezésére szükséges érvekkel ruházták föl, a bűn, a társadalmi egyenlőtlenség igazolására. Különben Böles Salamon a példabeszédek könyvében már kiemelte az emberi tudás haszontalan voltát.

Saissy idéste a böles király szavait, ki mindent áldozott, és csak keserűséget aratott, lelkét a tudományoknak szentelé, és csak azt látta be, hogy nem tud semmit.

De R. azért nem volt hajlandó az emberi-ség által oly verejtékesen szerzett összes műveltséget felforgatni. Azt írja Szaniszló lengyel királyhoz, hogy ha minden mű-emléket megsemmisítenének, minden könyvtárt felegetnének: az emberiség nyomora még nagyobb lenne, mert hozzá járulna a tudatlanság nyomora. Két barbarságot különböztet meg: a tudatlanság és a megromlott barbarság.

A jutalmat elnyerte. Ez történt 1749-ben. Ekkor pillantott R. öntudatosabban lelkébe. Szerete marczangolt alapjában fenséges missióra képesek érezté azt. Érezte nagy eszméit; világot átlátott.

A jutalmat elnyerte. Ez történt 1749-ben. Ekkor pillantott R. öntudatosabban lelkébe. Szerete marczangolt alapjában fenséges missióra képesek érezté azt. Érezte nagy eszméit; világot átlátott.

alakító nagy érzelmei betölték valóját. Érezte a család, a nevelés hiányát, melyet nem pótol ki semmi.

Eddig csak lealázást, szolgaságot, üldöztetést, féltreértést és nyomort érzett: minden nyomtat; szabadulni akart, rajongó vágygyal csüngött a szabadságon. A természetet szerette meg; ettől akart nyerni inspirációt. Minő más utat követett Voltaire. Voltaire is független akart lenni minden-nemű nyomástól; de e függetlenséget ugy tűrte ei, hogy annál több vagyont szerzett, Rousseau pedig a szegénységben találta föl.

Nem akarta, hogy tohatsége, szelleme a könyvkiadó, a közönség izlésének legyen rabja. Exaltált természete minden szer vonást lelkeben nagyított, minden hajlamot szenvedélyre állpált. Maga írja, hogy a nők azt akarják, hogy velök estelizzen, az urak elrabolják idejét, a közönség részabja tetszését: ő szabad akar lenni. Inkább akart hangjegymásoló lenni, mint mások rabja. Ekkor adják egy operáját, „A falu tündé-ré”: megnyeri az udvar tetszését.

A király kifejezi óhaját, hogy lássa, ő nem megy el, csak azért, hogy hajviselést ne alkalmazza a divat szerint. Ajándékot nem fogadott el. Irja „Narcisse” című darabját.

Ez megbukott; ekkor azért is megnevozi magát.

Mintegy élvezte a megvetetést: fensőbb-séget akkor érzé, mikor a fensőbbek lenézték. 1753-ban a dijoni akadémia újra egy jutalomtételt tűz ki. A kérdés ez volt: Mi az oka az emberek közt levő egyenlőtlenségnek és vajjon a természet törvénye igazolja-e azt? R. határozottan radicalis értelemben fejt meg a kérdést. Ujra tiltakozott a természet nevében a polgárodás-okozta nyomor ellen, mely a különözó osztályokat létrehozta, a társadalmi élet szővénységépeket kifejtette. Eiszakadt az encyclopedistáktól. Míg Montesquieu a történetre, erkölcsökre visai vissza a jelen társadalmi élet kifejlődésének okát, R. faz erkölcs szempontjából kel az ellen sikra. Ez értékezés a vad állapot apologiája, mondá Saissy. A természetes állapot a R. eszménye. Az ember, ki gondolkodik, elfajult állat. Voltaire, midőn R. neki egy példányt elküldött munkájából, azt írta vissza, hogy senki annyi szellemet nem fordított még soha arra, hogy az emberekből vad állatokat csináljon.

„Őn megkedvelteti, tovő hozzá finom élezczel, a négy lábón járást, holott attól már 60 éve elszakadt.”

De Voltaire is elismerte, hogy a társadalmi elnyomás ellen megragadó, erőteljes hangon szólt föl R.

R. érintkezvén a művelt szellemekkel, vette észre, hogy nem elég nagy eszmékkel birni, de azokat az irány varázsszával kell kedvelékké tenni, nem elég anyaggal rendelkezni, kell a feldolgozshoz is érteni. És volt érett korában kitartása taru'ni: magát újalakítani. Fordítja Tacitust 1755-ben Európát megrázó Lissabon borsztó katasztrófája. Földrengés következtében több mint 20 ezer ház omlott össze, tömérdek ember pusztult el. Voltairet e baleset megalta.

Megtámadta a gondviselést, mely ily katasztrófát megtörténni megengedte. Sajátságos ellentét! R. védelme alá veszi a gondviselést, a felelősséget a kultúrára, a társadalmi életre hárítja vissza. Miért teremtet az ember oly ésszeszsufult városokat? Miért nem lakik kisebb tömegben? Szerzte szörva. Akkor a csapás nem lett volna akkora!

Épinay asszony e lángszet biztosítani akarta anyagilag. De R. nem fogadott el semmit, Cselhez fordult. Egy alkalommal találkoztak Montmorency közelében, egy vadregényes, idylli tájon: a l'Ermitageban. R. önfelédtt gyönyörrel kiáltott föl: mily boldogság egyedül, a természet szent közelében élni, távol az emberektől, kiktől annyit méltatlan sebet kapott. Épinay asszony csak némán hallgatá végig az entuziasta elragadtatott beszédét. Egy pár hó múlva újra meghívé R.-t. Az Ermitageban, hol kanyargós meszgye egy kunyhó felé vezetett előbb a bolyongó lépteit, hol alásimló patak csörtetett elő vadon sűrűjéből, most kies nyárilak állott. Épinay asszony kegyes mosolylyal e szavakkal mutatta be R.-nak a bájós lakot: „Édes medvéim, itt van menhelye, a barátság ajándékozza azt önnek.” R. könyvekre fakadt; omló könnyeivel áztató meg jötevény kezét, midőn hálásan megcsókolá. Ide költözik, magával viszi nejét, Levasseur Teréz, e korlátozott szellemű, alacsony gondolkozású és R.-t féltékenyen szerető asszonyt. R.-ra aszolgait természetnek nagy hatás volt, meg nem hódítá őt a fensőbb lényre. Itt boldog önfelédtt napokat élt. A természet kibeszélhetetlen bájához mi hiányzott még? Mi más, mint a szerelam! Érett korában kívánja élvezni azt az önfelédtt boldogságot, mely az ifjúság oly természetes sajátja, tulajdona.

Még csak eszményt alkotott magának, kit szerethessen; ekkor írja „Nouvelle Heloise”-t. Szerelmem hangolt szívvel, érzelmekekkel, melyek minden szennytől tiszták, kereste öntudatlanul a nőt, kire érzelmeit pazarolhassa. Ekkor látja meg D'Houdetot asszonyt.

Maga R. írja le őt. Nem volt szép, rövidlátó, egy kissé himlőhelyes; de szellemes; rendkívüli báj, angyali szédeség ömlött el valján, és hozzá még a szellem fénye csillogott beszédeiben; költőnő volt. „Szerelmem nélkül, mondá ez asszony, az emberek élete gyámoltalan volna

zsenge korában, örömtelen az élet derekán és vigasztalan az élet alkonyán. És R. épen a szerelmet nem élvezheti. Levasseur Teréz az új viszonyt nem szenvedheti. Mig R. t. lelenczöl a kedvese bájával, szellemével, neje csak koldul szellemét, azután lealázta kedvese előtt, hogy kizárólag az övé lehessen.

Elárulta Épinay asszonynak. Botrány keletkezett. Diderot a többiek közt azt a megjegyzést tette, hogy csak a gonoszlelkű emberek élnek magányosan. E megjegyzést R. magára vette. Neje a szakadásra vitte a dolgot.

Ellenségei ujjongtak. R. bántalmazva, vérig sértve, földül szívvel hagyta el az Eremitagét. Ime, mondá Saissy, ki a függőlegesen a vagyon megvetésében helyezte, mily lealázó viszonyba jött, mint fogadta el egy darabig a kegyelem kenyerét. R. sötét, (ombrageux) komor kedély volt. Minden bánta, nem tudott lenni parasita, mert arra igen büszke volt; de nem élvezhet a barátság előjogát: mert a barátság egyenlő jogokat föltételez és ő maga szeretett szabályt, törvényt szabni másokra.

Elhagyván az Eremitagét, a luxemburgi tábornokhoz megy; ez beajánlja őt Malesherbesnek. Ekkor írja Emilt. De ellenségei kivitték, hogy könyvét kiitták.

Saissy visszapillantást vetve a szerencsétlen ember életére, mely rokonoszenvel állítá egybe életének eddig lefolyt mozzanatait. Ias, szolga, papnövendék, vagyonos, másoló, remete, egy előkelő nő kedvese és Levasseur Teréz rabja, beteg, de valódi lelke mélyen sebzett, vétkes atya, meddő, türelmetlen szellem, fantaszt, fanyar, rideg lény, ellenmondásokkal tele: a gazdagság ellen beszél, és a gazdagod adnak neki kenyeret. Ide tette Saissy R.-nak élete ekorszakában tett nyilatkozatát, mely a közönséget láthatóan megalatolta. A kiábrándulás keserűségét önté ki R. e nyilatkozatában, Panaszkodik Épinay ellen, ki jövőléte volt. Azt mondja, hogy e nő neki kényelmet, gazdagságot adott, de érte lelkét, vért szitta ki, érette emészté föl sebbvalóját, hurcolta meg eszményi vágyait.

(Folytatjuk.)

— Joachim József, kit a világ legelső hegedűsének neveznek, tegnapelőtt tartotta első hangversenyt Budapesten a vigadó nagy termében. Joachim budapesti születésű, de már fiatal korában elhagyta szülővárosát és bazáját és külföldön tanult. Csak 1861-ben, mint már világhírű művész tért vissza hazájába, hogy itt a muzeum disztérben hangversenyt adjon. Nagyon is megérdemelt lelkesedéssel fogadták. Hat év múlva, 1867-ben, Brahms János híres zeneköltővel ismét megjelent nálunk s hasonló nagy sikerrel két nagy hangversenyt adott. Most majd 12 évi távollét után, midőn már hosszabb idő óta a berlini conservatoriumnál, mint tanár működik, újra Budapestre látjuk s a vigadó nagy termébe tudta befogni a díszes közönséget, mely őt hallani sóvárgott.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1879. jan. 10.

— **A „Nehány szó”** a Szamosvölgyi vasút érdekében” című emlékirat, melyet a kolozsvári csatlakozás kérdésében alakult értekezlet bocsát közre, beküldött szerkesztőségünkhez is. Az emlékiratot lapunk egész terjedelmében közölve, följegyeznek tartjuk ismételt ismertetni; csak arra szorítkozunk tehát, hogy ajánljuk a tervezett Szamosvölgyi vasút iránt érdeklődők figyelmébe. Fél kell még említenünk, hogy a rópirat Kugler Mihálynak, az államvasutak (keleti vonal) kolozsvári derék állomásfőnökének ügyes, szakértő tollából került ki s a kolozsvári értekezlet azt egész terjedelmében magáévá tette s mint saját enuntiatióját teszi közzé. A Stein János nyomdájára általánosan kiállított rópirat 20 kron kaplató Demjén I. és Stein J. könyvkereskedéseiben.

— **Lapunk** jan. 5-iki számában a „Buk. Híradó” után azt közöl, hogy az erdélyi pince egyet „Bukarestbe, küldött borainak vignette-ein kétféle asak terpeszkednek”. Ez ügyben a helyi pince-egyet igazgatóságától következő felvilágosító sorokat vettük: „Egyetünk igen jól tudja, mily nagy fontossággal bír hazai terményeinknek, hazai czég alatt a világhírhatalomba jutása, és ezt eleitől fogva híven megtartotta. A mi közönségünk igen jól ismeri a rendes czégünket, melyen Erdély borászati tőképét a szükséges feliratok és „erdemjegyek” — melyeket a kiállításokon szereztünk — szegélyezik. Irodánkban (bel-torda utca 5.) akárki megzemélheti összes vignetteink falra függesztett csinos csoportozatát. Ezeket hiszszük a legérdekényebb hazai sem fog fennakadhatni. Csupán két romániai vásárlónk volt a legutóbbi időkben, koly francia vignette-et kívánt tőlünk saját érdekében és költségen, melyen az álljon, hogy mi ő felségének az osztrák császárnak és magyar királynak udvari szállítói vagyunk, mely címet egyetünk 2 év óta bírja. Ezeket természetesen a cs. k. udvari, de egyuttal Magyarország címere is rajta van. Ezzel nem hiszszük, hogy a hazafiság ellen vétetünk volna. „Erdélyi pince-egyet Kolozsvárra.” — A végén tehát mégis kiül, hogy a „Bukaresti Híradó” igazat mondott. Ő felségének a magyar királynak, mint ilyennek csak magyar címere lehet s azt nem értjük, miért kelljen borainkat bizonyos szál-

lító kedvéért osztrák, vagy legalább is közönséges czeg alatt árulni.

— **Brassai Sámuel** veterán tudósunk a fölévi egyetemi szünetidő Budapestén töltötte s szorgalmasan kutatott nagy könyvtárainkban. Az agg férfiú, ki 79-ik életévét betöltötte, ritka ifjú bungalommal s kitartással dolgozik, nem félt a zord időtől sem s ugy látszik, soha sem akar pibenni. Magamlii a „Hon” ez alkalommal, hogy neki a mult félévben a sanekrit nyelvtenből 16 hallgatója volt, kik egész félévben át lankadatlan szorgalmat tanusítottak. Szép ez a királyhárgontuli ifjuságtól, — mond a lap — mikor Budapestén alig akad 2—3 hallgatója e studiumnak.

— **Brassai Sámuelről** írja egy másik fővárosi lap, hogy most Joachim művészete vonzotta különösen a fővárosba. Tavaly mikor Patti Bécsben énekelt, egy elment Fozosvárról, hogy senki se tudta hova tűnt. Ötöd nap azt mondta az öreg, hogy csak Bécsben volt a Patti-concerten. A tudós akadémikusok tegnapelőtt, mikor az aggastyán a gyűlésen megjelent, mindjárt gyanították, hogy ez a látogatás mindenekelőtt Joachimnak, a „benediktáry-nak” szól.

— **Peri József**, kolozsvári ismert fogorvos egy Philadelphiában (Észak-Amerika) postára adott levelezőlapra kereste föl szerkesztőségünket; a tiszta magyarsággal, hiba nélkül nyomtatott levelező-lapon arról értesít bennünket nevezett fogorvos, hogy ő jelenleg a „Philadelphian Dental College” című, Amerika leghíresebb fogászati egyetemén tartózkodik; tanulmányai bevégeztével aztán márcziusban hazatér. A levelező-lapon érdekes az, hogy a nyomdász ugy látszik magyar ember s így jelölte meg magát: „Voytits Zsiga, nyomdász, 94. Fulton St. New-York”.

— **Öngyilkosság.** Antoni János bérkocsis neje — 20 éves ifjú nő — ezelőtt néhány nappal valami okból összekocczant a férjével; ez annyira hatott rá, hogy magára maradván, amit senki sem figyelt, gyufaodlatot vett be, még pedig nagy mennyiségben. Az ifjúság azonban szivós természetű; a szánalomra méltó nő nem halt meg azonnal, hanem napokig elklindótt a végre tegnapelőtt borzasztó kínok között elhunyt.

— **Wachsmann Ede**, a kolozsvári egyetem egyik szorgalmas hallgatója, orvosi tanulmányait befejezván, és a szigorlatokat letéve, kedden egyetemünkön orvostudorra avatottat. Wachsmann ur az első szász ifjú, ki a kolozsvári egyetemen végezte összes tanulmányait s itt magyar nyelven állotta ki a vizsgálatokat. Üdvözljük a derék ifjú szász orvostudort!

— **Az eltűnt feleség.** Győrka János kolozs-monostori szalmafonónak a neje még karácson szombatján eltávoztán hazulról, többé nem is tért vissza. Férje azóta folyvást kutatja, nyomozza. de hasztalanul. Végre tegnap (január 9.) reggel Losárdi Pál molnárlegény az u. n. plébánia malom gátjánál egy női hullára akad; kiemelve azt a vízből, a nyomozatból némsokára kitűnt, hogy a hulla a Győrka János nejeének a holtteste. A szerencsétlen nő vigyázatlanságból a Szamosba csúszott nem tudott magán segíteni, nem is volt a közelben segély; s így történt, hogy belefulladt.

— **A kolozsvári** lovaregylet folyó évi január 18-án délután 5 órakor a casino rendez gyűlési termében tartandó választmányi gyűlésre tisztelettel meghívja a t. cz. tagurakat. Kolozsvárt, 1879. január 9-én. Bartha Lajos, lovaregyleti titkár.

— **A kolozsvári** orvos-természettudományi társulat és az erdélyi muzeumegylet természetudományi szakosztálya 1879. jan. 11-én szombaton délután 5 órakor a városbáz tanácstermében természetudományi előtét tart, melyre a t. cz. közönséget tisztelettel meghívja. Tárgy: Entz Géza, Kibált és kiháló félben levő emlősökről. A titkár.

— **A m. kir.** államvasutak vonalán fekvő torda-aranyosmegyei Székely-Kocsárd — ugyszintén nagykállómegyei Kis-Kapus és Dános községekben f. hó 16-án postahivatal léptették életbe, mely levél postával — a maximal súlyig tejedő kocsi postai küldemények valamint 150 frtig terjedő utalványok és 200 frtig terjedő utalványok közvetítésével foglalkozand. Összeköttetését a kolozsvár-brassói vonatok illetőleg mozgópótlak által nyereudi. Dános: forgalmi köre: Almakérkő, Besse, Dános, Földszin, Keresd, Nagyszőlős, Rudály, Szász-Szt. László és Szászujfalu. Kis-Kapus: Asszonyfalva, Baromlaka, Kis-kapus, Mártonelke, Sállya. Székely-Kocsárd: Székely-Kocsárd, Székely-Földvár és Vajdaszeg. N. Szeben, 1879. jan. 3-án. A m. kir. postaigazgató: Follért.

— **Sepsi-Szent-György** városában közadakozás után gyűlt összegből Tisza Kálmán miniszterelnök arcképét akarják Barabás Miklóssal lefestetni.

— **Acsél Péter** Aradmegye és Jváros fő ispánjának ő felsége által — saját kérelmére — történet fölmelnetését hivatalos állásától, Aradváros közgyűlése f. hó 8-án vette polgármesteri kiuteltetés következtében tudomásul. — A polgármester által megnyitott közgyűlésnek három ünnepélyes momentum volt. — A volt főispán életnagyságu arcképének Justitioris Kálmán főjegyző alkalmi beszéde kíséretében történet ünnepélyes leleplezése. Vajrty József képviselő azon indítvány, hogy a volt főispán Aradváros diszpólgárának választás-sék. És ugyancsak v. képviselő Kishalmi Ferenc azon indítványa, hogy a városi színház melletti

főnt egyik ága Acsél Péter utcának neveztesék. A két indítvány közfelkiáltással fogadtatott el.

— **Megdöbbséti izgalmas eset** történt Székeshérvárról. Egy odaváló fiatal ember, Dörömbözy Lajos jegyben járt egy sz.-fehérvári ifjú hölgygel. A szülők nem tudtak meggyezni a házomány felet, a minék folytán a házasság nem jöhetett létre. A fiatal ember menyasszonya lakásán, jan. 3-án agyonlőtte magát.

— **Az időskor jele.** Az osztrák-magyar bank magyarországi intézeteinél tizenkét hivatal-szolgá államásra pályázat nyitattott. Ezen tizenkét államásra ezerhat száz folyamodás adattott be. — A folyamodók között volt ügyvédek is vannak.

— **Egy új ójszaki sarki expeditiót** terveznek 1880-ra Bécsben. Az előbbi északi sarki expeditió vezetője Weyprecht állana ennek is élén, s gróf Wilzek fogná viselni az összes költségeket azon esetre, ha a monarchiának 1880-ban nem fog háborúja lenni.

— **Oroszország** mozgósít a „nihilisták” ellen. A Times szent-pétervári híre szerint az orosz politikai rendőrség 1200 emberrel szaporították. Ezt az armádiát el fogják osztani azon városokban, a hol a „nihilisták” lázongnak.

— **A kávéenikék bubánatára** Jobert tudor a francia akadémiaiban bejelentette, hogy Braziliában a kávébokrakon kiűztö a „Phylloxera vastratrix” vagyis egy a kávéra ép oly veszedelmes féreg nyavalya. Különösen a patakok s a nedves völgyekben levő ártérvényeket támadja meg, leveleiket egyökeireket tönkre teszi. S mind-ezt egy negyed milliméter nagyságu vagyis inkább parányiságu féreg okozza, melyből egy-egy tón 30—40 milliót is számítottak.

— **Árverés a Vatikánban.** Mint Rómából írják, a Vatikán egyik szobájában most árverezik azon tárgyakat, melyek IX. Pius pápa tulajdonát képezték. Az eladásra kerülő tárgyak között sok érdekes apróság van. Itt látható többek között bárony keretben III. Napoleon arcképe, melyet a császár kevéssé 1851. decz. 2-ika után ajándékozott a pápának. Sok egyéb fejedlem és fejedelmné arcképei mellett szentek és madonnák képei, ima- és misemondó könyvek, csinált virágok és himzések láthatók. A drága kövekkel ékített tárgyak ára természetesen jelentékeny, de egyéb apróságokat kevés líráért lehet venni. Egy kávécsésze, melyből Pius ivott, hat frankon kelt el.

— **Viktor Hugó** egy levele. Jourde Fülöp, a Siécla igazgatója, Bouenes-du-Rhône megyében szenatori mandatumért pályázott és pedig Victor Hugo következő ajánlatát: „Kedves karta! Ön tehát szenator-jelölt és pedig Marseilleben. Marseille csodálatraméltó város, ama városok egyike, melynek jó példává kell előre menniök, s melyek ezt meg is teszik. Ha ön ottan győz, ez szép és hasznos lesz. Ön mindig küzdött, mindig harcolt, mindig magasan lobogtatta a demotia zászlaját. Marseilleben ragyogó manifestációk, radikli, választások, határozott eldöntése váz szükségük az igazi köztársasági jelölt javára az álcclericális ellen. Ha ön megválasztatik, tapsolni akarok és azt fogom kiáltani: Salve! Marseille! Siavböl az öné Victor Hugo.” E levelet közölve a Français, azt kérdezi: vajjon az „álcclericális” alatt Victor Hugo Renant érti-e?

— **Árvíz veszély Párisban.** E hó 3-ról jelentik Párisból: a Szajna által okozott fellemeket a víz újabb emelkedése még inkább növeli. Bevetett földek és nagy számu gyárak fognak veszélyben, mely óráról-órára nő.

— **Nagy mérvű** rabszolgakereskedést folytatnak a vörös tenger afrikai partjain, kivált Hodeidában. Fialt nőért 100—150 dollárt, fiatal abessziniai nőért 2—300 dollárt, fiukért 50—100 dollárt fizetnek.

— **A puposokról.** Párisban nem rég huyny el egy vagyonos pupos, ki egész életét a puposok tanulmányozására fordította s kutatásai eredményéről 2000 lapnyi kéziratot hagyott hátra. Spanyolországban talált legtöbbet; egy községen tizenhárom lakosra esett egy pupos. A Loire völgyben ezen szerencsétlenség csaknem ragálykép uralkodik. Ötven éven keresztül tett tapasztalatai alapján állítja, hogy ezer emberre esik egy pupos s így mintegy egy millió ily egyén létezik.

— **Az Aetna.** A siciliali tűzhányó régebb idő óta folyton nagy mennyiségű tüzet okád. A tűzhányóról Silverster cainai vezgytanár a következőket írja: A kitörés folyton tart, s számos kraterből kiömlő iszap tömeg már nagy füstölő iszap tavat képez, melynek kiterjedése egyre növekszik. Dec. 14-én a tünemény totomas erősbödsét mutattott, s iszap oly rendkívüli erővel tört elő, hogy a föld felszínétől két három meternyre emelkedő oszlopokat alkotott.

— **Mennyit isznak** Angolországban és Amerikában. Általános az a vélemény, hogy az Egyesült államokban fogyasztanak legtöbb szeszes italt, többet meg mint Angolországban is. A legújabb hivatalos kimutatások szerint ez tévedés. Amerikában 1877-ben összesen 113,156,957 font sterling ára szeszes italt fogyasztottak, Angolországban pedig 142,008. 231 font sterling árát tehát 29 millió font árával többet. Sőt ha Amerikában az angolországi árákon árulták volna a szeszes italokat, akkor Amerika ivói csak 93 $\frac{1}{2}$ millió font sterlinget költettek volna italukra és akkor a külfölség 47 millió font sterling. Ha Észak-Amerika lakosságát 45 millióra, Angolországét 32

millióra tesszük, akkor kitűnik, hogy Amerikában alig két font sterling, Angliában pedig majdnem 4 $\frac{1}{2}$ font sterling árat ítvott meg minden ember egy év alatt.

— **Földrengés és éjszakai fény.** Földrengés volt Gyöngyösön és és vidéken az év utolsó napján, kedden reggel 7 óra előtt 3 percczel, mely déli egy óra 13 perccor ismétlődött. Az első lökés tartama mintegy 3 másod perccnyi és annyira erős volt, hogy a főtemplom csillárain levő üveg-prismák, mint aeol-csöngötyök csöngtek. Irányára nézve mindkettő központból jövő, főlemelő volt kevés hajlással keletről nyugatra. A második földrengés sokkal jelentékenyebb volt, s míg az elsőnél kettő lökés, és nagy jég-eső csörgéséhez hasonló éles zugás volt hallható, a másodiknál csak egy lökés s igen kis mérvbeni zugás volt kivehető. Állítólag csak éjszaki utáni 3 órakor ismét volt egy igen gyöngye reszés. Kárt egy sem tett. A „Gyöngyös” szerint gyöngyű éjszakai fény volt látható a földrengést megelőző napon, vagyis hétfőn reggel 6 óra és 15—50 perccig éjszakai-északkelet irányában, mely a delejsugarakat oly élénken s nagy lobogó fényben látta ki, hogy sokan egyszerű égést voltak hajlandók fölismerni a valóban ritka szép jelenetben.

CSARNOK.

A londoni zsebmetszők.

Utazott ön már sokat Angolországban? Nem! ugy tehát nem is olvasta ön hajókön, állomásokon, vendéglőkben stb. a mindenütt előkandikáló felírat: „Övakodjunk a zsebmetszőktől.”

Hja! az igaz, hogy a londoni rendőrség mintarendőrség, annyira azonban még nem vitte, hogy a ködös Albién minden vörös szakálú polgárának minden zsebe mellé egy „Boby”-t állíthasson, mert az utolsó zseb mellé is Argus szemű férfiú kellene, hogy a hoszu ujjú „pick-pocket” (zsebmetsző) urak hozzá ne férhessenek.

A zsebmetszők tiszteletreméltó szövetsége talán sehol sincsen ugy szervezve, mint az ujkor Babylonjában, az egész társaság, bár a tagok majd mind „saját kezükre” dolgoznak, ugy szólván katonai szervezett bir. Van tanácsa, bírósága s még büntetéseket és bírságokat is szab tagjaira, melyek ezek zuglódás nélkül kénytelenek kiállni vagy kifizetni, egy szóval egy kis „állam az államban.”

A zsebmetszők számtalan helyen számtalan alakban jönnek elő, nem tudod, hogy az a gamin, ki lábad körül ténferg az utcán fityörészve, nem lopja-e ki himzett zsebkendődet, vagy az a piperecs hölgy, kinek elejét napernyőjét adod fel, nem csele-e el tárczádat, vagy talán az a jól táplált arcu ur, ki készséggel adja át a színházban szinlapját kölcsön, nem tünteti-e el kamat fejében arany órádat láncostól.

A londoni pick-pocket már öt-hat éves korában a képezésbe kerül, hol szakképzett tanárok adják meg az első oktatást, a nagyratörő sarjnak. Sok álmatlan jöbje, koplalásba és rengeteg virágcsba kerül a kiképzetés s még sem sikerül, ha nincs a fiúnak „genie”-je. Erre is el lehet mondani Horászczal: „a költő nem lesz, hanem születik.” De végre be van fejezve a nevelés s ekkor a gyermek vizgára bocsáttatik, melynek főreszt képezi azon mozzanat, midőn egy szál szinegre felakasztott kabátból, mely tele van akasztva apró csengőcskékkel, a gyermeknek minden abban levő tárgyat ki kell szednie a nélkül, hogy egy csengő is megszólalna.

A gyermek ekkor egy „patronus” alatt kezdi meg működését, míg felszerdülve, ha ügyes, önállóan dolgozik. Keresete bármily fényes, ritkán gazdagodik meg, mert mint minden kalandor szeret jól élni s a pénz, ha van, szórja; megváltván legtöbbnyire orgazda lesz s ekkor szerez vagyon.

A rendőrség a zsebmetszőkkel szemben, azoknak roppant száma miatt jórészt tehetetlen, mindazáltal a lopott tárgyaknak különösen csak személyi értékkel bíró része többnyire visszakérül gazdájához, ebben a tekintetben a pick-pocketek igen udvariasak.

Álljon itt néhány érdekesebb eset. Egy vidéki gazdag bérli munkaidő előtt Londonba jő, a „City-Bank” ban levő pénzéből 1000 font sterlinget kivenni, ezt el is végzi s bankból kijővén bórzaszkóban nadiágszebbet teszi s a kezét red, mit nem is vesz le róla, hallván a zsebmetsző urak üggyességeről. Regész nap jár kell zsebbe tett kézzel s midőn este a basulhoz ér, rémülve látja pénze eltűnését, ijedében egy ismerős rendbirtoshoz fordul, s hosszas kutatás után sikerül is a tettest egy kifogástalanul öltözött fiatal uracs személyében elfogni, ki a lopást be is vallotta, s a károsult pénzt megkapván a tolvajhoz fordul s megígéri, hogy nem jelenti be a bírónak, sőt még tíz fontot is ad, ha megmondja, hogy tudta meglolni. Ez egyszerűen elmondja. „Láttam mikor ön ma reggel a bankból kijött, hohó, itt fogás lesz, gondolám magamban s követém önt, már-már csüggedtem, látván, hogy kezét mindig pénzen tartja, mig végre ön egy kirakat előtt megállt; ekkor ön egy kis tollat vettem ki s ezzel önnék fülét csiklandozni keztem, mire kezével önkénytelenül odakapott s én ezalatt a zacskót zsepen kihúztam.

London utcáin este boltzárás idején tömredék nép tolong, gyakran történik meg, hogy tiszteességes polgár kinezésű ember az utcán egyszerűen

*) Boby-nak hívja az angol nyelvészhöl a rendőrt.

re esik s a nehézkör minden symptomájával feteng a földön, körülötte óriási néptömeg képződve! Ot tíz perccig hever ott, lassanként eszmél-ni kezd s vizet s kecsit kér, mit valamely szolgálatra kész férfi rögtön meg is tesz s szépen hazaszállítják a szerencsétlent, ki a kocsiba ülve vigan markába nevet. Tudják-e mi volt ez, ez a zsebmetszők színésze, ki naponta London más utcáján üzi játékát, mialatt cimborái a bábász tömeg közt szüretelnek óráit, zsebkendőit, pénzárccát s több ily értékes csecsbecsét.

Ilyen a nagyvárosi élet!

Szemere Attila.

KÖZGAZDASÁG.

Kimutatás

Az egyesült erdélyi takarékpénztár 1878. deczember havi forgalma.

Tartozik: maradvány áthozat 11,799 frt 49 kr, betétekre 15,538 frt 55 kr, leszámítoláért visszafizetésekre 121,963 frt 58 kr, nyit rovatokra 2938 frt 22 kr, kamat s feldjakt 6407 frt 19 kr, összesen 158,648 frt 8 kr. — K ö v e t e l: betétekbeli kivételért 11,039 frt 52 kr, leszámított váltókért 122,349 frt 75 kr, nyit rovatokért 2638 frt 50 kr, osztalék 163 frt 80 kr, folyó kamatokért 8118 frt 38 kr, pénzármaradvány 14,288 frt 13 kr, összesen 158,648 frt 8 kr.

Molière vigjátéka.

NEMZETI SZÍNHÁZ.
Bérlet 96-ik szám.
Kolozsvárt, szombaton jan. 11. 1879.

TARTUFFE.

Mollére remek vigjátéka 5 felvonásban. Fordította: Kazinczi Gábor.

SEMELEK:

Pernelle asszony, Orgon anyja	Krasznayné.
Orgon, Elmira férje	Krasznay.
Elmira, Orgon neje	Hunyadi Margit.
Damis, Orgon fia	Mihályfi.
Marianna, Orgon leánya s Valér kedvese	Békessy Irma.
Valér	Szombathelyi.
Kleant, Orgon sógora	Váradi A.
Tartuffe, szentcsédő	Molnár György.
Loyal, Marianna komornája	Gerő Lina.
Dorina, ur, törvényszolga	Gabányi.
Rendőrbiztos	Iff. Szilágyi.
Filipota, Pernelle asszony komornája	Borbélyiné.
A színhely Páris, Orgon házában.	
Kezdeté 7 órakor.	

A „KELET” magán táviratai.

Feladatott Budapestén jan. 10. 11 ó. — p. d. e.
Erkezett Kolozsvárra jan. 10. 11 ó. 50 p. d. e.

A pápa encyclikát bocsátott ki, melyben erősen kikel a socialismus ellen.

A tunisi bey megadta Franciaországnak a kívánt elégtételt.

Battenberg herczegnek bolgár fejedelmévé választása valószínű. Oroszország ellenzi Rustem kelet-rumeliai kormányzását.

A porta elrendelte Spuz és Podgoricza vidékének successiv átadását Montenegrónak.

A magyar kölesön aláíratott, az összes conversióra s a deficit fedezésére szól s a részben domaniais, részben rente összegre nézve a cur-sus később határoztatik meg.

A czártól a tartományi előljárók alkotmányt kérnek.

Érték- és váltófolyam.

1879. január 9.

Magyar aranyjáradék	84.55.
„ kincstári utalv.	1 kibocsát.
„	2
„ keleti-vasut elsőbbség 2	116.75.
„	74.—.
„ állami kötvény 1876 év	65.60.
„ vasuti kölcsön	99.75.
„ földterhermentesítési kötvény	79.25.
temesi	75.50.
erdélyi	74.—.
horv. slaven	84.50.
magy. szőlődezmá válttság	81.75.
Osztr. egységes államadosság papirban	62.15.
„	63.35.
„ aranyjáradék	64.—.
1860. államsorsjegy	115.50.
Osztr. nemzeti bank részvény	789.—.
„ hitelrészvény	225.30.
magyar. hitelbank	216.05.
Ezüst	100.—.
Cs. k. arany	5.51.
Napoleonor	9.32.
Német birod. mark	55.50.
London	116.50.

Felölös szerkesztő és kiadó-tulajdonos:
Békessy Károly.

Perl fogorvos

tudományos utazását Amerikára is kiterjesztette s jelenleg Philadelphiában idős és rövid idő alatt, új tapasztalatokkal gazdagod, fog Kolozsvárra visszatérni. **Salicyl** szájjáve és fogpora kapható Kolozsvárt Dietrich S. urnál, M.-Vásárhelyt Fogarasi urnál, Gy.-Fehérvárt Csiky Imre urnál, N.-Eyneden Winkler urnál és Sz.-Somlyón Wégh urnál.

